

Miten iäkkäiden oikeudet toteutuvat vanhusasiavaltuutetun näkökulmasta

Vanhusneuvostopäivä 2024

Päivi Topo
vanhusasiavaltuutettu

Vanhusasiavaltuutettu
Äldreombudsmannen

Vanhusasiavaltuutettu

Valtakunnallinen riippumaton ja itsenäinen viranomainen, joka edistää ikääntyneiden ihmisten asemaa ja oikeuksien toteutumista

Laki vanhusasiavaltuutetusta (753/2021)

[Vanhusasiavaltuutetun verkkosivut](#)

Vanhusasiavaltuutettu
Äldreombudsmannen

Vanhusasiavaltuutetun tehtävät

- 1) seurata ja arvioida ikääntyneiden asemaa ja oikeuksien toteutumista
- 2) seurata lainsäädäntöä ja yhteiskunnallista päätöksentekoa sekä arvioida niiden vaikutuksia ikääntyneisiin
- 3) tehdä aloitteita, antaa lausuntoja sekä osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun
- 4) laatia ja teettää selvityksiä sekä julkaista raportteja
- 5) edistää tiedotusta ja välittää ikääntyneitä koskevaa tietoa
- 6) edistää yhteistyötä ikääntyneiden asioita käsittelevien sekä ikääntyneitä edustavien toimijoiden välillä

Vanhusasiavaltuutetun viiden vuoden tavoitteita

- Ikäsyryjinnän kitkeminen: tieto ja keskustelu ikäsyryjinnän eri muodoista, ikävaikutusten arviointi käyttöön poliittiseen päätöksentekoon
- Iäkkäiden HYTE:een huomiota ja panostuksia: tieto ja keskustelu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen merkityksestä - valtio, alueet, kunnat & järjestöt
- SOTE-palveluiden saatavuus vastaamaan paremmin tarpeita: tieto palvelujen riittämättömyyden seurauksista, kotona asumiseen ja hoivaan lisäpanostuksia
- Reilumpi digiyhteiskunta: oikeus oppia elämän loppuun asti, puolesta asioinnin selkeyttäminen, yhdenvertainen kohtelu digittömille

- Tilannekuva ikääntyneiden asemasta ja oikeuksien toteutumisesta korjausehdotuksineen on koottu Vanhusasiavaltuutetun ensimmäiseen Eduskuntakertomukseen
- [Vanhusasiavaltuutetun eduskuntakertomus K 3/2024 vp](#)

Vanhusasiavaltuutettu antaa Eduskuntakertomuksen joka 4. vuosi. Vuoden 2024 aiheet

- Toimeentulo
- Digitalisaatio
- Sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- Pankkipalvelut ja muu asiointi
- Liikkuminen ja liikenne
- Vaikuttaminen ja osallistuminen
- Oikeusturvan toteutuminen

Toimeentulo: pienituloisimpien tilanne heikentynyt

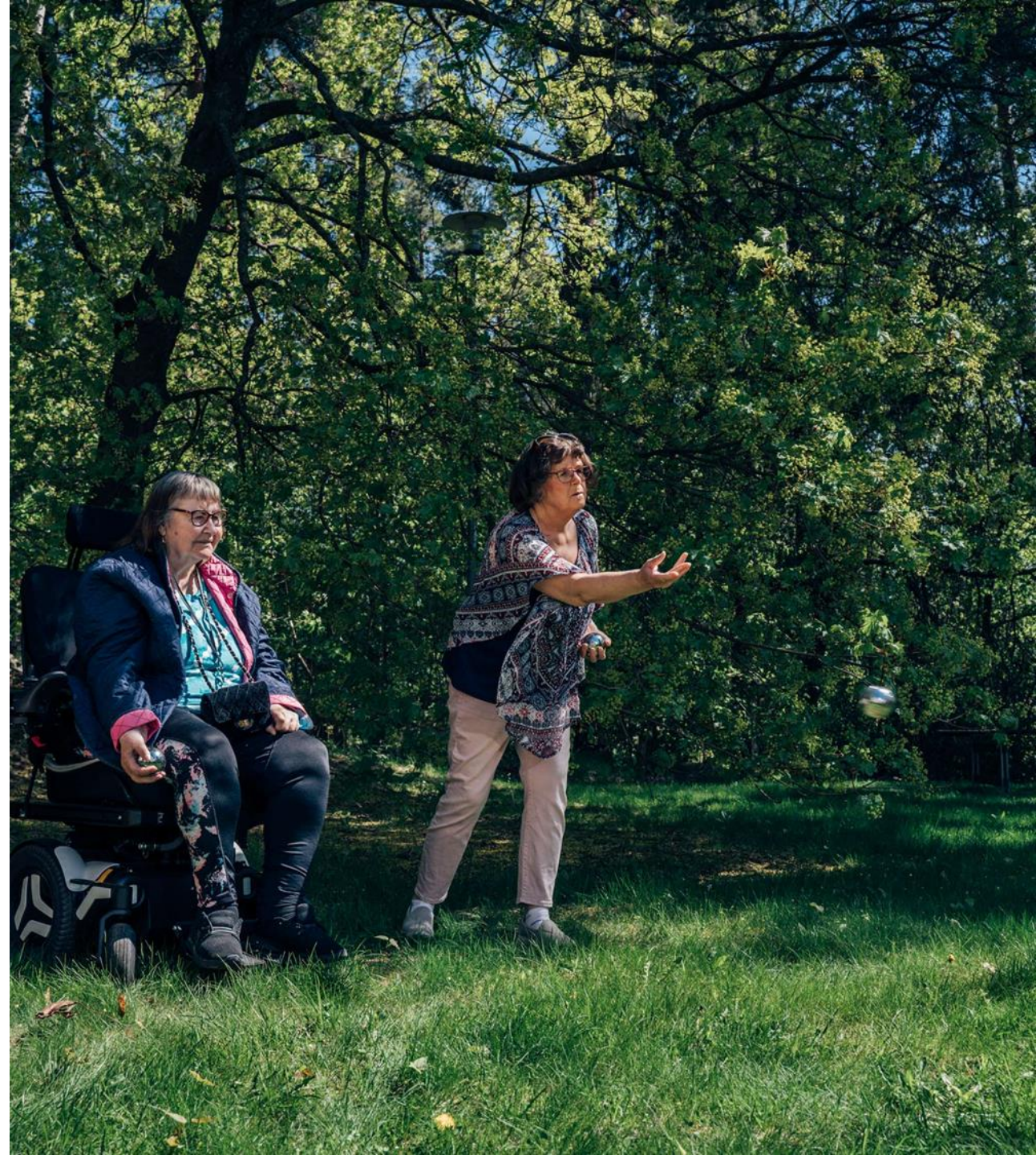

- ALV korotus ja asumiskustannusten nousu
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelumaksujen korotukset: hyvinvointialueilla mahdollisuus jättää korotukset tekemättä
- Sote:n asiakas- ja potilasmaksuja menee enemmän ulosottoon. Hyvinvointialueilla velvollisuus tiedottaa siitä, maksuihin voi hakea alentamista tai perimättä jättämistä.

Digitalisaatio

- Viranomaisasiointi ensisijassa digitaalisesti eli ”Digi ensin” uudistuksessa oltava vaikuttamassa siihen, että iäkkäiden asema turvataan.
- Digittömien asiointi, itsenäinen sähköinen asiointi ja toisen avulla tehty sähköinen asiointi.

Läkkäät oppivat digitaidot siellä missä asuvat:

Miten oma kuntasi tukee perusdigitaalitojen oppimista?

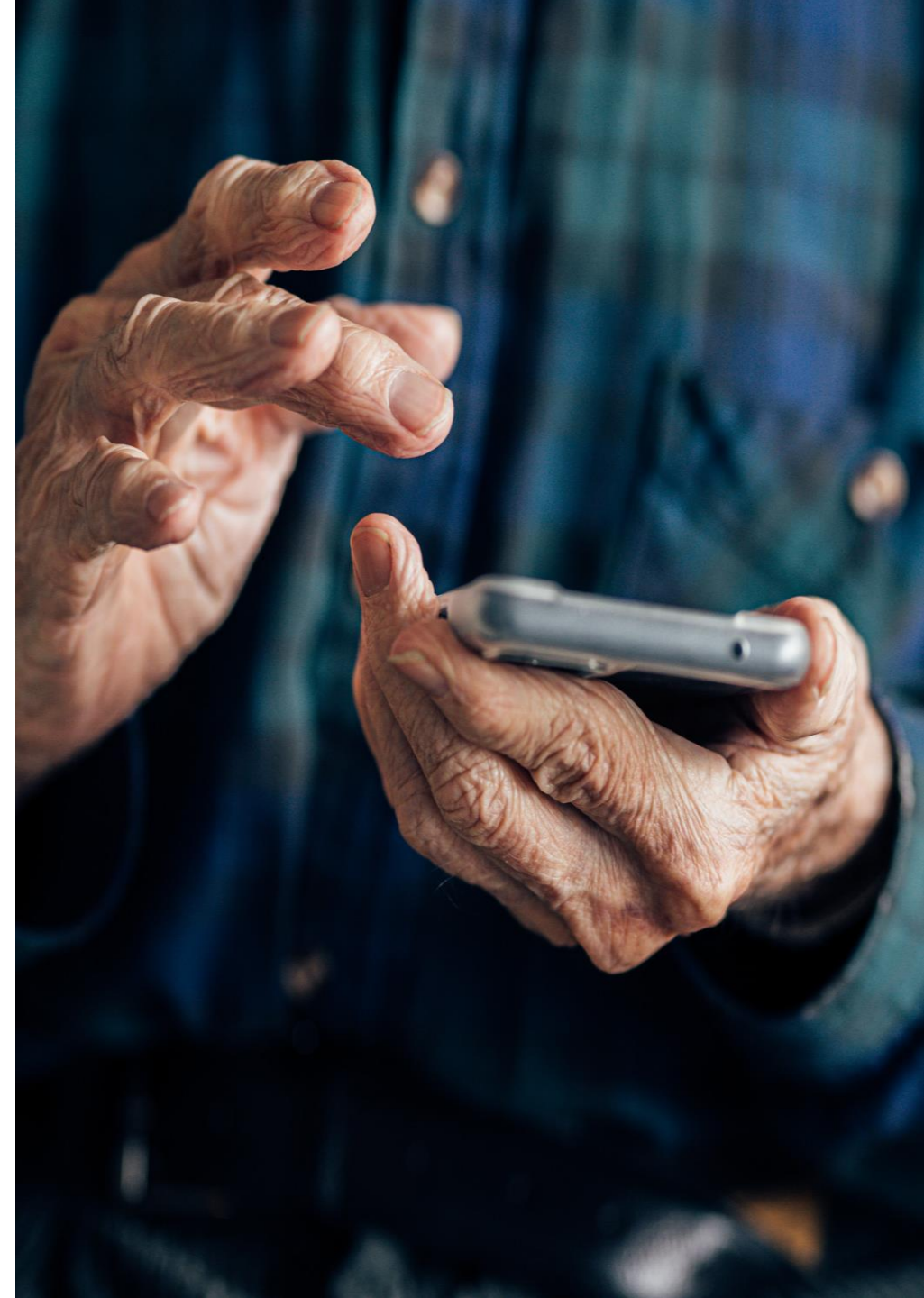
Rohkenevatko nekin tutustumaan digitaalitoihin ja laitteisiin, joille asia on vielä vieras?

Miten digitaalitojen oppiminen ja ylläpito sekä digittömien asiointi- ja tiedonsaantimahdollisuudet on otettu huomioon kuntien strategioissa?

Sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuus

- Vaihtelu suurta hyvinvointialueiden välillä ja myös sisällä.
- Iäkkäiden määrän kasvua ei riittävästi huomioitu palveluissa: kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon saatavuus heikentynyt koko maassa.
- Onko hyvinvointialue tiedottanut paperipostilla kaikille iäkkäille ajanvarauksesta sekä muista olennaisista yhteystiedoista ja osoitteista?
- Palveluverkon supistamisen yhteydessä ei riittävästi huomioitu julkista- tai palveluliikennettä palvelupisteisiin.
- Vammaispalvelujen saatavuus iäkkäille uhkaa heiketä – hallituksen esitys.

- Ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen: onko kuntasi ja hyvinvointialueen kesken yhteistyölle rakenne olemassa? Ovatko järjestöt siinä mukana?
- Pankkipalvelut ja muu asiointi: laajaa yhteistyötä tarvitaan puolustamaan iäkkäiden asiointi mahdollisuuksia, kun pankkien kasvokkaiset palvelut vähenevät ja kallistuvat ja sähköisiä palveluja on selvästi monen vaikea käyttää.
- Liikkuminen ja liikenne: kaavoitus ja julkinen liikenne.
- Vaikuttaminen ja osallistuminen: äänestämään ja ehdokkaiksi lisää iäkkäitä.
- Oikeusturvan toteutuminen

Mitä vanhusneuvostot toivovat vanhusasiavaltuutetulta?

(kysely v. 2023, 143 kunnan ja 18 hyvinvointialueen neuvostoa)

- Kaikki eivät tienneet vanhusasiavaltuutetusta
- Tapaamisia vanhusneuvostojen kanssa alueilla ja kunnissa ja/tai valtakunnallista puheenjohtajien tapaamista
- Vanhusneuvostojen arvostuksen lisäämistä ja aseman vahvistamista
- Parempaa näkyvyyttä ja laajempaa tiedottamista vanhusasiavaltuutetulta ja erityisesti kuntiin hytestä ja alueille palveluiden saatavuudesta
- *”Aika heikosti vanhusneuvostoja kuunnellaan ja arvonantokin on kehittämisen tarpeessa, mutta ehkä sitten kun asioissa edetään ja vanhusasiavaltuutettu vie asioita eteenpäin. Hänet on jo huomioitu yleisestikin-”*

Yhteystiedot:

vanhusasia.fi

vanhusasia@oikeus.fi

Twitter / X: @vanhusasia

Facebook: vanhusasiavaltuutettu

Vanhusasiavaltuutetun toimiston puhelin
029 566 6900

[Tilaa uutiskirjeemme tästä](#)

